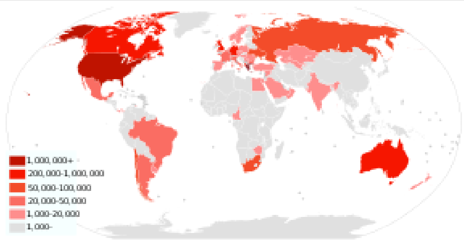
Greziera

Greziera edo **grekoa**[1][2] Grezian hitz egiten den hizkuntza da. Herrialde horretaz gain, Zipren ere nagusi da eta beste hainbat herritan gutxiengo aipagarriak daude: Italiako grikozko nahiz grekokalabrerazko hiztunak, Albaniakoak, eta abar.

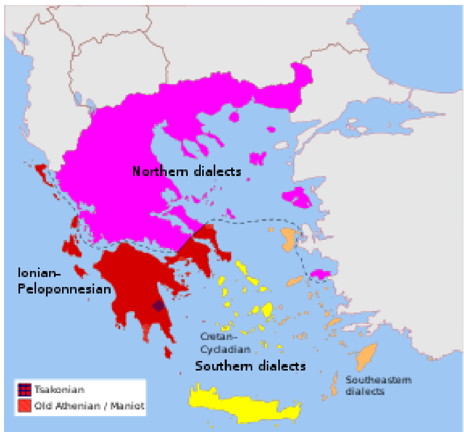
Eduki-taula

Greziera edo grekoa

ελληνική — ελληνικά (Elliniká) — νέα ελληνικά (Néa Ellīniká)

eta

Datu orokorrak	
Lurralde eremua	Grezia Zipre
Hiztunak	15 milioi
Rankinga	52
Ofizialtasuna	Grezia Zipre Europar Batasuna **Gutxiengo hizkuntza gisa onartua:** Albania Armenia Italia Errumania Ukraina
Eskualdea	Balkanak
Araugilea	arautu gabea
Hizkuntza familia	
	hizkuntza nostratikoak Hizkuntza euroasiarrak Indoeuropar hizkuntzak Hellenic languages (en)
Informazio filologikoa	
Hizkuntza-tipologia	subjektua aditza objektua eta hizkuntza fusionatzailea

Historia

Greziera Balkanetan mintzatua da K.a. bigarren milurtekotik. Aztarnarik antzinakoena Kretako "Gurdiaren Taulen Gela"n aurkitu zuten. K.a. XV. mendekoa izanda, greziera lekukotasunik zaharrenetakoak dituen munduko hizkuntzetako bat dugu. Antzinatasun hori, indoeuropar hizkuntzen artean Vedasen sanskritoak bakarrik berdin dezake.

Alfabeto grekoa, berriz, ez da hain zaharra eta feniziar alfabetotik eratorria da. Hizkuntzalarien aburuz, greziera bost arotan bana daiteke:

- **Greziera mikenikoa**: Zibilizazio mikenikoaren hizkuntza da. Aztarnarik zaharrenetan aurkitua da.
- **Greziera klasikoa** (baita *antzinako greziera* ere): haren dialektoak Antzinako Grezian erabiliak ziren. Erromatar Inperioan hedatua oso, Erdi Aroan Mendebaldeko Europan galdu zen, baina otomanoak Konstantinopolis hartu zutenean, greziarren atzerriratzeak berriro hedatu zuen.
- **Greziera helenista** (baita *koinē* edo *greziera komuna* izenez ezaguna): atikoa greziar dialektoekin batu zenean, halako *lingua franca* sortu zen Mediterraneoan. Nahiz eta gero latinak garaitu, zeharo erabilia zen: adibidez, kristautasunaren hasieran, apostoluek beren hitzaldietan *koinē*a erabiltzen zuten.
- **Erdi Aroko greziera**: Bizantziar Inperioan erabili zenez, *Bizantziar greziera* izenaz ere ezaguna zen.
- **Aro berriko greziera**: Bizantziar grezieratik bilakatua da.

Erdi Aroko grezieratik aurrera bi hizkeratan banatua izan da hizkuntza: *dhimotikí* (δημοτική), herri hizkera, eta *katharévusa* (καθαρεύουσα), klasikoen erara itxuratutako hizkera jasoa, testu literario, juridiko, administratibo eta zientifikoetan erabilia XIX. eta XX. mendeetan. Diglosia arazo hori 1976ko 306 Legeak irtenbideratu zuen, *dhimotikí*a ofizial bihurtu zuenean. Bitartean, bi hizkerek greziera batua (κοινή νεοελληνική edo Aro berriko greziera amankomuna) sortu dute.

Batzuek Aro berriko grezierazko hiztun jasoak antzinako testuak uler ditzakeela diote; hala ere, arrazoia ziur asko kultura da eta ez hizkuntzen arteko antzekotasuna. Hala ere, *koinē*a erraza da oso egungo hiztunentzat.

Kasu gramatikalak	nominatibo, genitibo, akusatibo eta Bokatibo
Alfabetoa	alfabeto grekoa
Hizkuntza kodeak	
ISO 639-1	`el`
ISO 639-2	`gre`
ISO 639-3	`ell` `gre`
Ethnologue	`ell (http://www.ethnologue.com/language/ell)`
Glottolog	`gree1276 (https://glottolog.org/resource/languoid/id/gree1276)` eta `mode1248 (https://glottolog.org/resource/languoid/id/mode1248)`
Wikipedia	`el (https://el.wikipedia.org)`

Euskarak, Europako beste hizkuntzak bezala, hitz asko hartu dizkio, normalean zeharka, hau da, frantsesaren edo gaztelaniaren bitartez: *astronomia*, *demokrazia*, *filosofia*, *foka*, eta abar. Gainera, greziar hitz eta morfemak oraindik erabiltzen dira hitz berriak sortzeko: *antropologia*, *fotografia*, *hiper*merkatua, *hidro*masajea, aroma*terapia*, *biomekanika*... eta latinezko hitzekin batera, egungo hiztegi zientifiko eta teknikoaren erroak dira.

Sailkapena

Greziera indoeuropar hizkuntza familiaren adarretako bat da. Hurbilago zituen antzinako hizkuntzak antzinako mazedoniera (agian grezierazko dialektoa bera) eta frigiera ziren, baina hori ez dago dokumentatuta. Egun, hurbilen dituen hizkuntzak armeniera eta indo-iraniar hizkuntzak dira.[3]

Idazkera

Sakontzeko, irakurri: «Alfabeto greko»

Greziera alfabeto grekoaz idatzia da K.a. IX. mendetik. Greziera klasikoan, latin klasikoan bezala, letra larriak baino ez zeuden. Letra xeheak Erdi Aroko eskribek sortu zituzten, arinago idazteko. Egun erabiltzen den alfabetoa joniera berankorrarena bera da, K.a. 403an sortua atiko klasikoa idazteko.

Aro berriko alfabeto grekoak 24 letra ditu, bakoitza letra larriko eta letra xeheko formetan. Sigmak beste xehezko forma (ς) du, bukaeran erabiltzeko.

Αα...Ωω

Alfabeto greko

Αα Alfa	Νν Nu
Ββ Beta	Ξξ Xi
Γγ Gamma	Οο Omikron
Δδ Delta	Ππ Pi
Εε Epsilon	Ρρ Rho
Ζζ Zeta	Σσς Sigma
Ηη Eta	Ττ Tau
Θθ Thita	Υυ Upsilon
Ιι Iota	Φφ Fi
Κκ Kappa	Χχ Khi
Λλ Lambda	Ψψ Psi
Μμ Mu	Ωω Omega

Letra zaharkituak

Ϝϝ Vau	Ϙϙ Koppa
Ϛϛ Stigma	Ϡϡ Sampi
Ͱͱ Heta	Ϸϸ Sho
Ϻϻ San	

Greziera

Letra larriak																							
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω
Letra xeheak																							
α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ	ι	κ	λ	μ	ν	ξ	ο	π	ρ	σ, ς	τ	υ	φ	χ	ψ	ω

Gainera, alfabeto grekoak zenbait ikur diakritiko ditu: hiru ahoskera, arnasa hartzeko markak eta dieresia. Ikur horiek guztiek aro helenistan zehar sortu ziren, baina egun alde batera utzi dira. 1982tik aurrera, *sistema monotonikoa* izenekoa erabiltzen da, hau da, dieresia baino erabiltzen ez duena: antzinako sistema edo *politonikoa* greziera klasikoa idazteko erabilia da.

Aro berriko grezieraren adibideak

- Greziar (gizon): <Έλληνας> [ˈe̞liˌnas].
- Greziar (emakume): <Ελληνίδα> [ˌe̞liˈniða].
- Greziera: <Ελληνικά> [e̞ˌliniˈka].
- Egun on : <καλημέρα> [ˌkaliˈme̞ra].
- Arratsalde on : <καλησπέρα> [ˌkaliˈspe̞ra].
- Gabon: <καληνύχτα> [ˌkaliˈnixta].
- Agur : <χαίρετε> [ˈçe̞re̞ˌte̞] (formala); <αντίο> [aˈdiˌo̞] (erdi-formala); <γεια σου> [ˈʝasu] edo <γεια σας> [ˈʝa-sas] (informala).

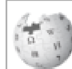
- Mesedez : <παρακαλώ> [paˌrakaˈlo̞].
- Barkatu : <συγγνώμη> [siˈɣno̞mi].
- Eskerrik asko: <ευχαριστώ> [e̞fˌxariˈsto̞].
- Hau: <αυτό> [afˈto̞], <(ε)κείνο> [(e̞)ˈcino̞].
- Hori: <αυτό> [afˈto̞], <(ε)τούτο> [(e̞)ˈtuto̞].
- Bai: <ναι> [ne̞].
- Ez: <όχι> [ˈo̞çi].
- Bejondeizula!: <εις υγείαν!> [ˌis iˈʝiˌan] (hitzez hitz, "osasunerako") edo arruntean: <γεια μας!> ['ʝa-mas] (hitzez hitz, "gure osasuna").
- Zukua: <χυμός> [çiˈmo̞s̠].
- Ura: <νερό> [ne̞ˈro̞].
- Ardoa: <κρασί> [kraˈsi].

Erreferentziak

1. ↑ Euskaltzaindia. *38. araua: Munduko estatu-izenak, herritarren izenak, hizkuntza ofizialak eta hiriburuak.* (https://www.euskaltzaindia.eus/dok/arauak/Araua_0038.pdf).
2. ↑ *53. araua - Munduko estatuetako hizkuntza ofizialak.* (https://www.euskaltzaindia.eus/dok/arauak/Araua_0053.pdf) Euskaltzaindia . Noiz kontsultatua: 2010-12-19.
3. ↑ BBC: Hizkuntzak Europan zehar: Greziera (http://www.bbc.co.uk/languages/european_languages/languages/greek.shtml)

Ikus, gainera

- Antzinako greziera
- Grezierazko literatura.
- Grikoa (edo Italiako greziera).

Hizkuntza honek bere Wikipedia du: Bisita ezazu.

Kanpo estekak

Autoritate kontrola	**Wikimedia proiektuak** · Datuak: Q9129 · Multimedia: Greek language (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Greek_language) **Identifikadoreak** · BNE: XX1387174 (http://datos.bne.es/resource/XX1387174) · NDL: 00562480 (https://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00562480) · AAT: 300389734 (https://www.getty.edu/vow/AATFullDisplay?find=&logic=AND&note=&subjectid=300389734) · **Hiztegiak eta entziklopediak** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Greek-language)

Europar Batasuneko hizkuntza ofizialak

Alemana · Bulgariera · Daniera · Errumaniera · Eslovakiera · Esloveniera · Estoniera · Finlandiera · Frantsesa · Gaelera · Gaztelania · Greziera · Hungariera · Ingelesa · Italiera · Letoniera · Lituaniera · Maltera · Nederlandera · Poloniera · Portugesa · Suediera · Txekiera

- Aldaketa berriak
- Ausazko orria
- Laguntza
- Dohaintza egin

Tresnak

- Honanzko lotura duten orriak
- Lotutako orrietako aldaketak
- Fitxategia igo
- Orri bereziak
- Lotura iraunkorra
- Orri honen datuak
- Artikulu hau aipatu

Wikidata itema

Inprimatu/esportatu

- Liburu bat sortu
- PDF gisa jaitsi
- Inprimatzeko bertsioa

Beste proiektuetan

Wikimedia Commons

Beste hizkuntzak

- English
- Deutsch
- Français
- Español
- Русский
- Italiano
- 日本語
- Nederlands
- Polski
- Português
- 中文
- Svenska
- فارسی
- עברית
- Türkçe
- Magyar
- Suomi
- Tiếng Việt
- Norsk bokmål
- Українська
- 한국어
- Català
- Čeština
- Српски / srpski
- Română
- Bahasa Indonesia

- Dansk
- Simple English
- Български
- Afrikaans
- Alemannisch
- አማርኛ
- Aragonés
- Ænglisc
- ܐܪܡܝܐ
- مصرى
- Azərbaycanca
- Башҡортса
- Boarisch
- Žemaitėška
- Bikol Central
- Беларуская
- Беларуская (тарашкевіца)
- বাংলা
- བོད་ཡིག
- Brezhoneg
- Bosanski
- Буряад
- Mìng-dĕ̤ng-ngṳ̄
- Cebuano
- کوردی
- Qırımtatarca
- Чӑвашла
- Cymraeg
- Zazaki
- Dolnoserbski
- Ελληνικά
- Esperanto
- Eesti
- Estremeñu
- Føroyskt
- Furlan
- Frysk
- Gaeilge
- 贛語
- Gàidhlig
- Galego
- Gaelg
- 客家語/Hak-kâ-ngî
- हिन्दी
- Fiji Hindi
- Hrvatski
- Hornjoserbsce
- Հայերեն
- Interlingua
- Ilokano
- Íslenska

- La .lojban.
- Jawa
- ქართული
- Адыгэбзэ
- Қазақша
- ಕನ್ನಡ
- Перем Коми
- Kurdî
- Коми
- Kernowek
- Кыргызча
- Latina
- Ladino
- Lëtzebuergesch
- Лезги
- Limburgs
- Lumbaart
- Lingála
- ລາວ
- Lietuvių
- Latviešu
- Мокшень
- Malagasy
- Олык марий
- Македонски
- മലയാളം
- Монгол
- मराठी
- မြန်မာဘာသာ
- Эрзянь
- Dorerin Naoero
- Nāhuatl
- Plattdüütsch
- Nedersaksies
- नेपाली
- नेपाल भाषा
- Norsk nynorsk
- Novial
- Chi-Chewa
- Occitan
- ଓଡ଼ିଆ
- Ирон
- ਪੰਜਾਬੀ
- Picard
- Piemontèis
- Ποντιακά
- پښتو
- Runa Simi
- Русиньскый
- Kinyarwanda
- Саха тыла
- Sardu

- Sicilianu
- Scots
- Davvisámegiella
- Srpskohrvatski / српскохрватски
- සිංහල
- Slovenčina
- Slovenščina
- Shqip
- Seeltersk
- Sunda
- Kiswahili
- Ślůnski
- தமிழ்
- Тоҷикӣ
- ไทย
- Tagalog
- Tok Pisin
- Удмурт
- ئۇيغۇرچە / Uyghurche
- اردو
- Oʻzbekcha/ўзбекча
- Vepsän kel’
- Volapük
- Winaray
- Хальмг
- მარგალური
- ייִדיש
- Yorùbá
- Bân-lâm-gú
- 粵語
- IsiZulu
- Võro
- Nordfriisk
- Татарча/tatarça
- تۆرکجه
- Kapampangan
- Sesotho
- Адыгабзэ
- Gagana Samoa
- Minangkabau
- भोजपुरी
- Patois
- Papiamentu
- বিষ্ণুপ্রিয়া মণিপুরী
- پنجابی
- Аҧсшәа
- Kabɩyɛ
- Ligure
- 吴语
- Qaraqalpaqsha

- Bahasa Melayu
- मैथिली
- ГӀалгӀай
- Avañe'ẽ
- Lingua Franca Nova
- ᱥᱟᱱᱛᱟᱲᱤ
- Soomaaliga
- Ido
- Արեւմտահայերէն
- 文言
- Hawaiʻi
- Livvinkarjala
- Bali
- Emiliàn e rumagnòl
- Kriyòl gwiyannen
- Asturianu
- العربية
- Vèneto
- Нохчийн

Aldatu loturak

WIKIPEDIA Entziklopedia askea

Orriaren azken aldaketa: 25 azaroa 2019, 21:42.